

*Kā reformējas KLP un vai mums ir izvēle?
Reformas mērķis un būtība. Latvijas izvēles.
Ietekme uz Latvijas lauksaimniecību*

Danute Jasjko un Dmitrijs Feldmans, LVAEI

Izstāde “Pavasaris 2004”

2004. gada 26. marts

KLP reformas mērķi

- ❑ Uz tirgu orientētās lauksaimniecības uzņēmējdarbības attīstība;
- ❑ Ilgspējīgā un videi draudzīgā lauksaimniecības attīstība
- ❑ Lauku attīstība.

KLP reformas būtība

1. Izmaiņas tirgus politikas pasākumos:
  - Konkurētspējas paaugstināšana caur cenu samazinājumu un intervences noteikumu maiņu;
  - Atbalsta mehānisma korigēšana;
  - Finansiālās disciplīnas kontrolēšana;
2. Tiešo maksājumu atdalīšana (decoupling) no lauksaimnieciskās ražošanas;
3. Lauku atbalsta pasākumu papildus finansēšana (modulācija);
4. Obligāta vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku veselības un labturības standartu ievērošana (cross-compliance).

1. Tirgus politikas pasākumi

- ❑ KLP intervences pasākumu ietekmes mazināšana Eiropas tirgū:
  - ✓ Rudzu izslēgšana no intervences
  - ✓ Intervences cenu samazinājums attiecīgi: sviestam – 25 % līdz 2007.gadam un SVP - 15% līdz 2006.gadam.
- ❑ Atbalsta palielināšana pienam:
  - 2004.g.: no Ls 0 uz Ls 5,36 par piena tonnu;
  - 2005.g.: no Ls 3,78 uz Ls 10,73 par tonnu;
  - 2006.g.: no Ls 7,56 uz Ls 16,11 par tonnu;
- ❑ Tiešā atbalsta veikšana budžeta atvēlētos rāmjos.

2. “Decoupling”: maksājumu atdalīšana no ražošanas

- ❑ No 2005. līdz 2007. gadam Vienotā maksājuma shēmas ieviešana Eiropā:
  - Pilna atdalīšana;
  - Daļēja atdalīšana, konkrēto TM daļu varēs joprojām maksāt par produkcijas vienību (ha vai dzīvnieku):
    - ✓ Graudaugiem – līdz 25% no ES TM līmeņa;
    - ✓ Aitām – līdz 50% no ES TM līmeņa;
    - ✓ Liellopu gaļas sektorā: līdz 100% zīdītājgovīm un 40% kaušanas prēmijas *vai* 100% kaušanas prēmijas *vai* līdz 75% no speciālās prēmijas;
    - ✓ Kartupeļu cieteī – līdz 60% no ES TM maksājuma.

3. Modulācija: Lauku atbalsta pasākumu papildus finansēšana

- ❑ TM samazinājums lielām saimniecībām, kam tiešo maksājumu saņemamais atbalsts pārsniegs EUR 5000 (Ls 3290):
  - 2005.g. - 3%;
  - 2006.g. - 4%;
  - 2007.g. un turpmākajos gados – 5%
- ❑ Ne mazāk kā 80% no kopējā modulācijas fonda tiks atstāts katras ES valsts rīcībā

4. Savstarpējā saistība (Cross Compliance): vides un kvalitātes prasību ievērošana

Reformētā KLP

No 2005. gada obligāti visām esošām un jaunām (ja tās no 2005. gada izvēlās VSM shēmu) ES dalībvalstīm:

- 18 ES standarti sabiedrības, dzīvnieku un augu veselības, dzīvnieku labturības un vides jomā;
- prasības nodrošināt labus lauksaimniecības un vides apstākļus.

Ja jaunās dalībvalsts no 2004. gada izvēlās VPM shēmu

Nereformētā KLP

Vides aizsardzības prasības, kurus nosaka pašas dalībvalstis un kas var iekļaut:

- atbalstu par agro-vides saistību ievērošanu;
- galvenās obligātās vides prasības;
- specifiskās vides prasības, kas rada nosacījumus tiešiem maksājumiem.

KLP reformas īstenošana Latvijā:

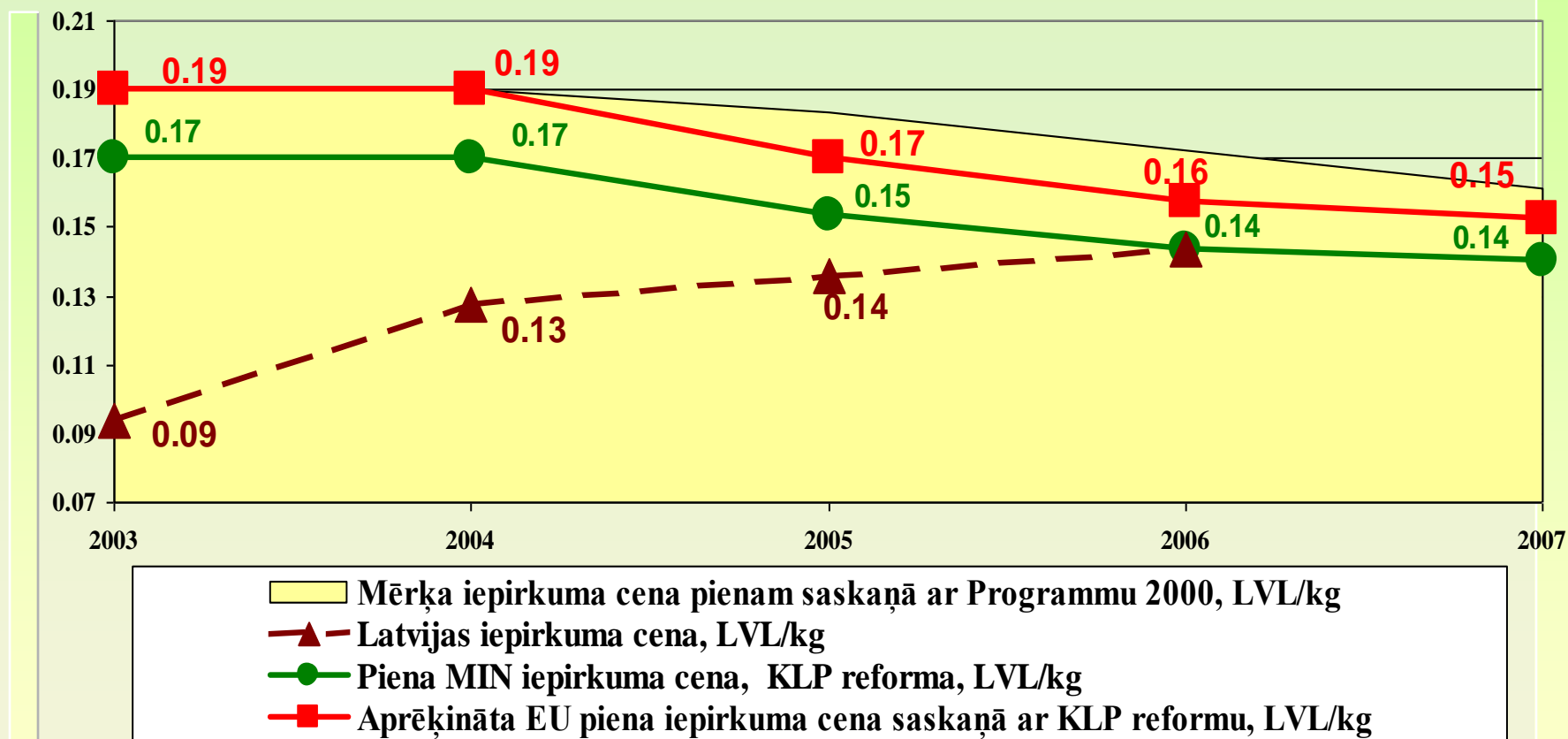
1. Tirgus politikas pasākumu maiņa

- ❑ Rudzu izslēgšana no intervences;
- ❑ Intervences cenas samazinājums sviestam (par 25% līdz 2007.g.) un SVP (par 15% līdz 2006.g.);
- ❑ Kompensāciju maksājumu palielināšana pienam.

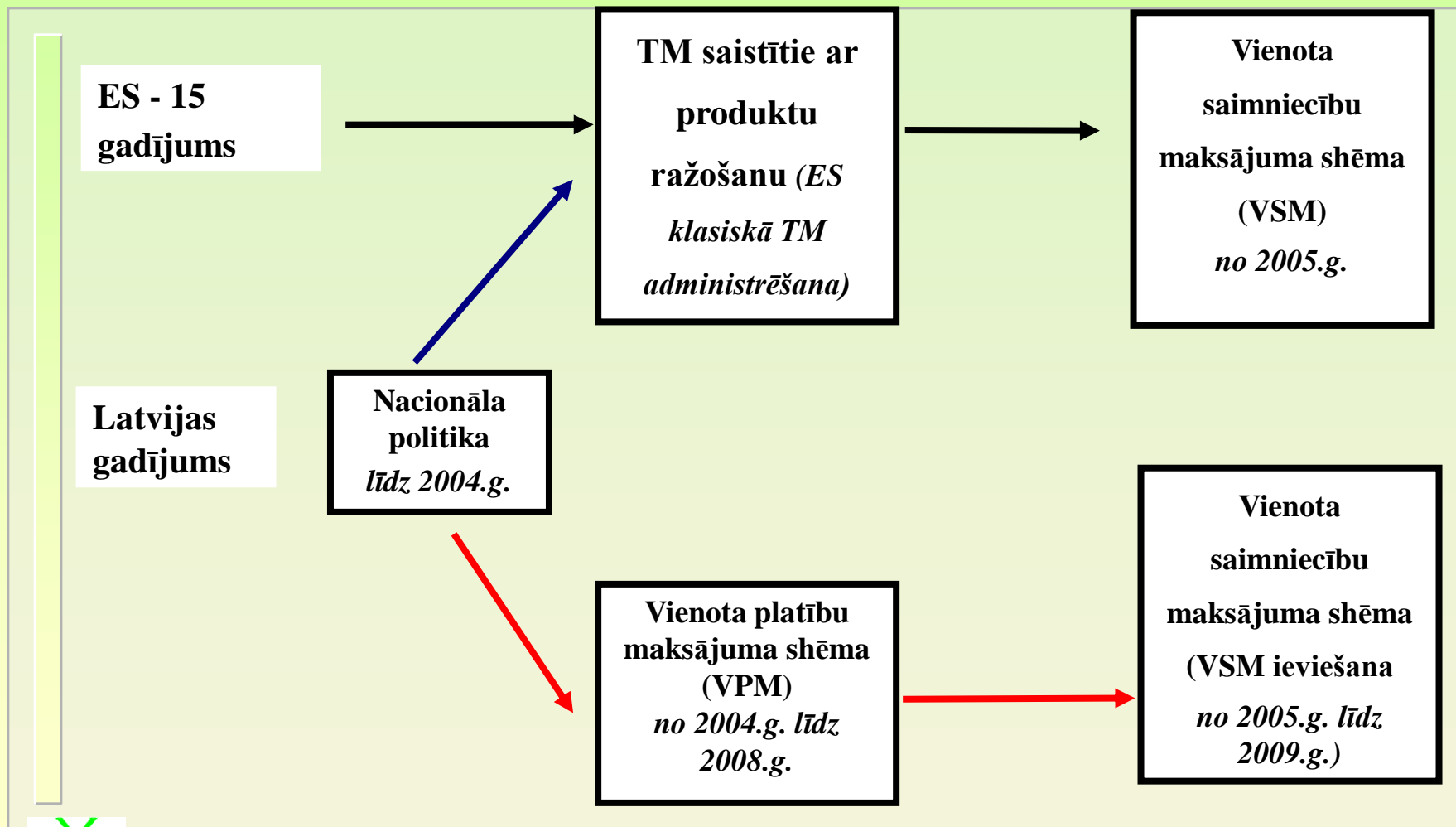

Piena iepirkuma cenas prognoze Latvijā, Ls/kg 2004. – 2007.g.

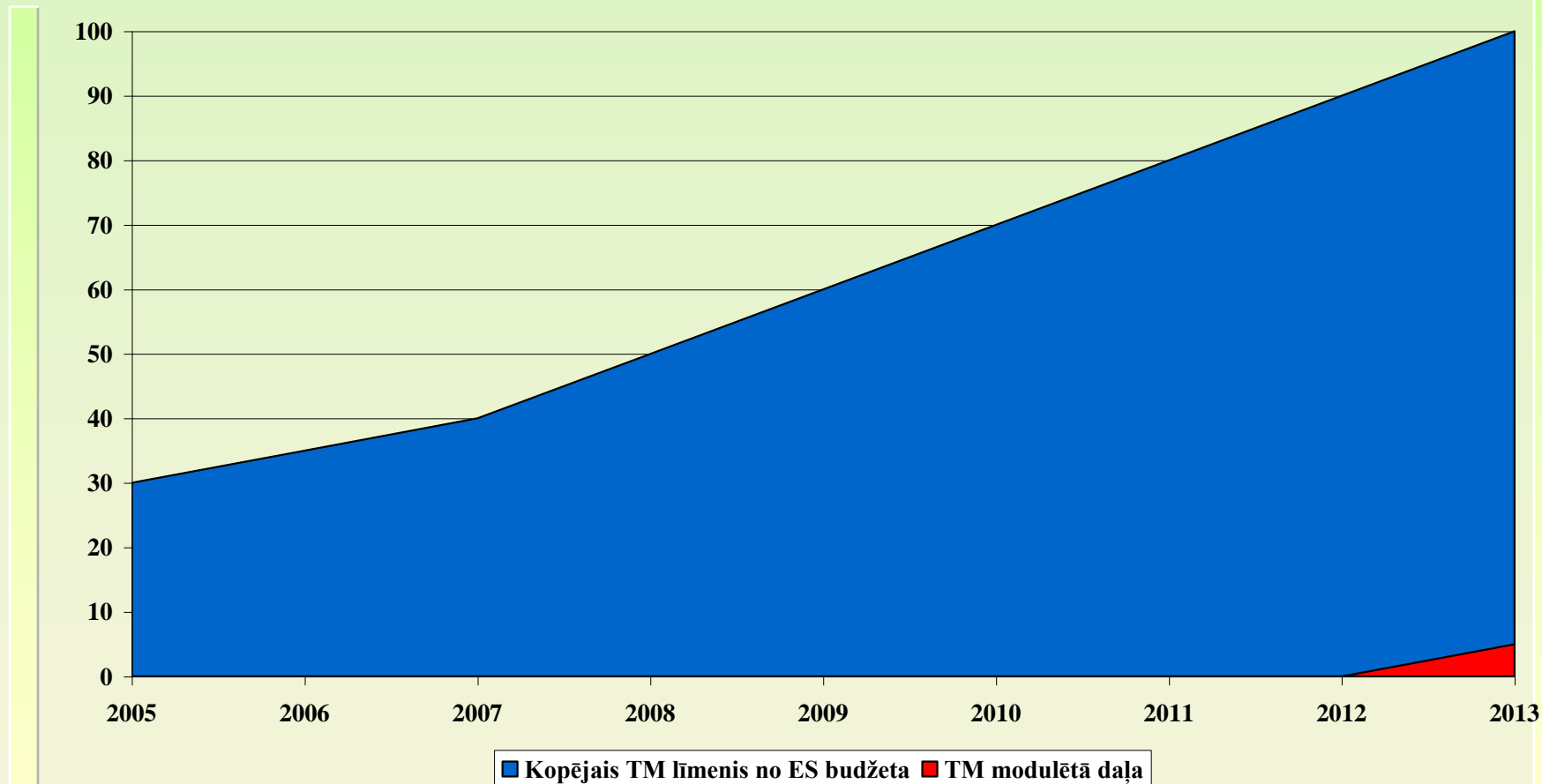
KLP reformas īstenošana Latvijā:

2. TM atdalīšana no ražošanas

KLP reformas īstenošana Latvijā:

3. Modulācija un finansiālā disciplīna

KLP reformas īstenošana Latvijā:

4. Savstarpējo saistību piemērošana: Latvijai piemērotas prasības no 2004. gada

Zemes uzturēšanas labā lauksaimniecības stāvoklī nosacījumi:

- 1) tā ir kopta un kultūraugi uz tās tiek audzēti, ievērojot to audzēšanas agrotehniku, kā arī tajā nav sastopama invazīvā augu suga Sosnovska latvānis un krūmi;
- 2) tajā tiek veikta savā atbildībā esošo meliorācijas sistēmu uzturēšana, nodrošinot zemes mitruma režīmu regulēšanu;
- 3) apsētās un/vai apstādītas aramzemes auglības uzturēšanas nolūkos, augi vai augu atliekas un rugāji tiek iestrādāti augsne;
- 4) pļavas un ganības tiek izmantotas lopbarības iegūšanai vai dzīvnieku ganīšanai. Tās tiek noganītas un vēlākais līdz attiecīgā gada 1. augustam vismaz vienu reizi nopļautas un zāle novākta.

Radītāji, kas var raksturot agrārās politikas pārmaiņu ietekmi

1. **Saimniecību ienākumu līmenis un ienākumu struktūra**
2. **Sektora ienākuma struktūra**
3. Saimniecību struktūra (pēc lieluma, izvietojuma, specializācijas);
4. Ražošanas izvietojuma struktūra (Regional structure of production);
5. **Ražošanas struktūra**
6. Izmantotās zemes struktūra (eligibility of area for support schemes).

Kā vērtējam KLP reformas sekas?

- ❑ Balstoties uz 2001. gada situāciju Latvijas lauksaimniecībā;
- ❑ Izmantojot statistisko pieeju seku novērtēšanai 2006. un 2010. gadam;
- ❑ Izstrādājot konkrētus scenārijus iespējamām Latvijas lauksaimniecības politikas izmaiņām pēc iestāšanās ES;
- ❑ Vērtējot ietekmi :
  - uz lauksaimniecības sektora ienākumiem - ar Lauksaimniecības ekonomiskā kopaprēķina palīdzību;
  - uz ražošanas struktūru - ar LASIM modeļa palīdzību.

Latvijas lauksaimniecības attīstības scenāriji KLP reformas novērtēšanai

□ A: (*Programma 2000*)

Scenārijs paredz, ka iestāšanās sarunu rezultāti, kas tika panākti Kopenhāgenā, tiks piemēroti Latvijā, balstoties uz nemainīgiem KLP noteikumiem no “Agenda 2000” programmas;

□ R: (*KLP reforma*)

Scenārijs paredz, kā saskaņā ar EK regulu 1782/2003 jau 2004. gadā KLP reforma pakāpeniski tiks īstenota Latvijā. Tiek paredzēts straujāks institucionālo cenu samazinājums piena produktiem un piena kompensācijas maksājumu pieaugums.

Cenu un tiešo maksājumu izmaiņu efekta novērtējums KLP reformas ieviešanas rezultātā, izmantojot LEK

□ Neto pievienotā vērtība:

- ✓ Neto pievienotā vērtība bez subsīdijām jeb ieņēmumi no lauksaimniecības produkcijas realizācijas vai tirgus ieņēmumi
- ✓ Tiešie maksājumi (ieskaitot papildinošos maksājumus un nacionālās aploksnes)
- ✓ Lauku attīstības maksājumi (maksājumi mazāk labvēlīgiem apvidiem)

Izmaiņas sektora pamatrādītājos KLP reformas ieviešanas gadījumā, salīdzinot “R” scenāriju ar “Δ”

Intervences cenas samazināšanas efekts piena produktiem

Piena kompensācijas maksājumu pieauguma efekts

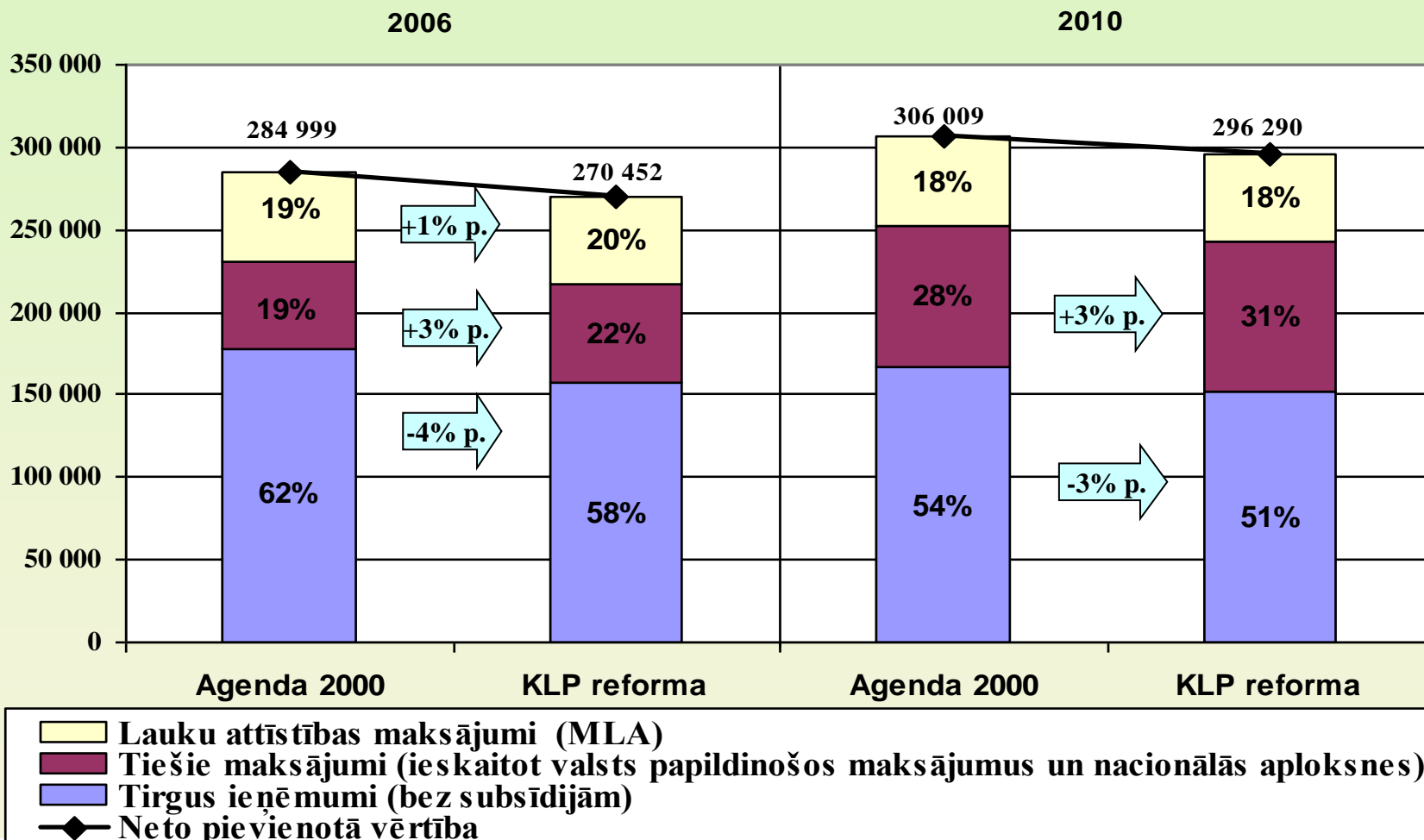
Rādītājs	2006		2010	
	tūkst. Ls	%	tūkst. Ls	%
Tirgus ieņēmumi (bez subsīdijām)	-20 148	-11,3	-14 679	-8,8
Tiešie maksājumi (ieskaitot valsts papildinošos maksājumus un nacionālas aploksnes)	5 601	10,5	4 960	5,8
Neto pievienotā vērtība	-14 547	-5,1	-9 719	-3,2

Saskaņā ar EK regulu 1787/2003, pēc 2006. gada intervences cena tiks samazināta tikai sviestam

Avots: pēc LVAEI aprēķiniem

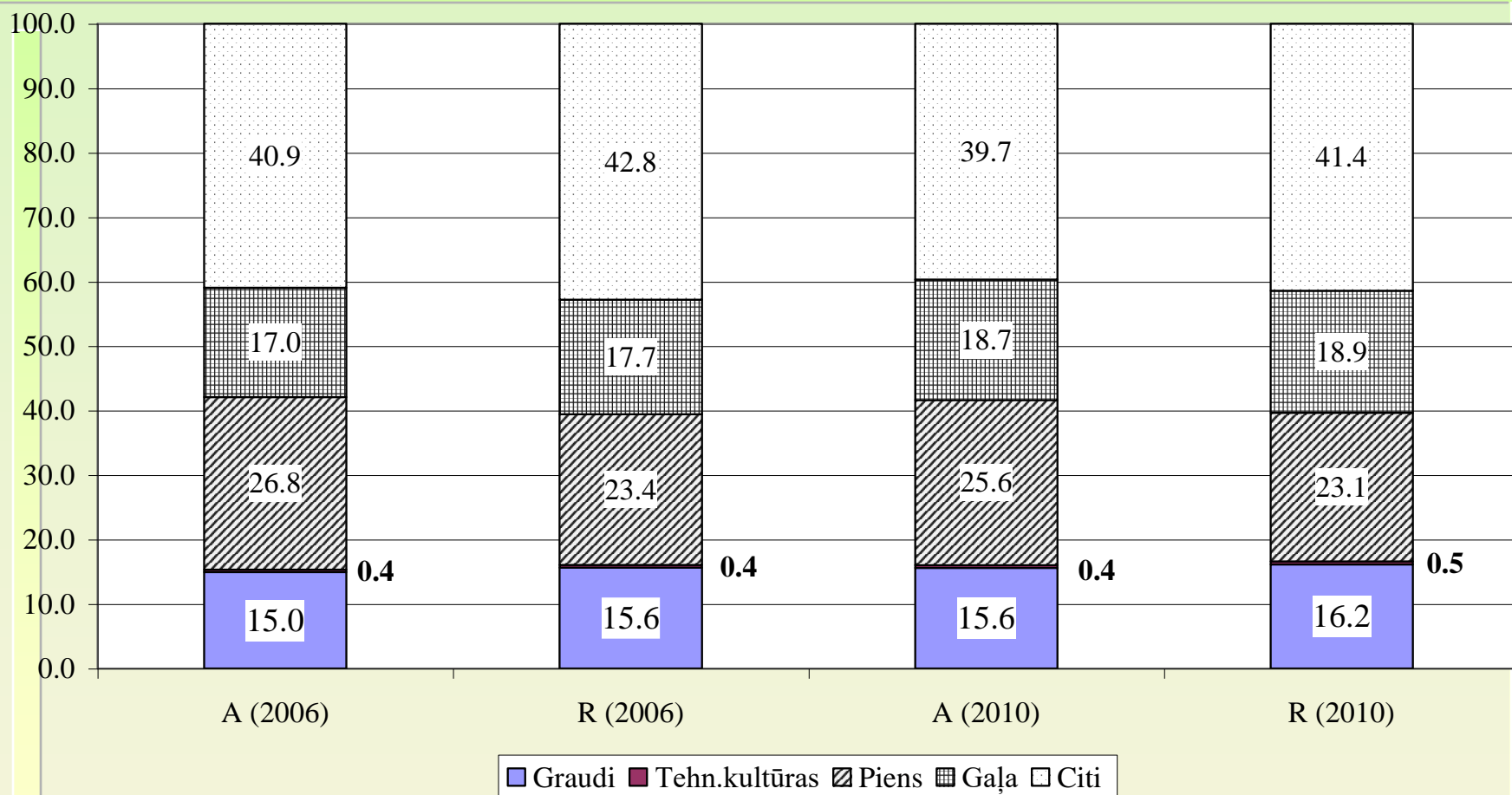

Izmaiņas neto pievienotas vērtības struktūrā Latvijā 2006. un 2010. gadā atbilstoši dažādiem scenārijiem, tūkstošos Ls

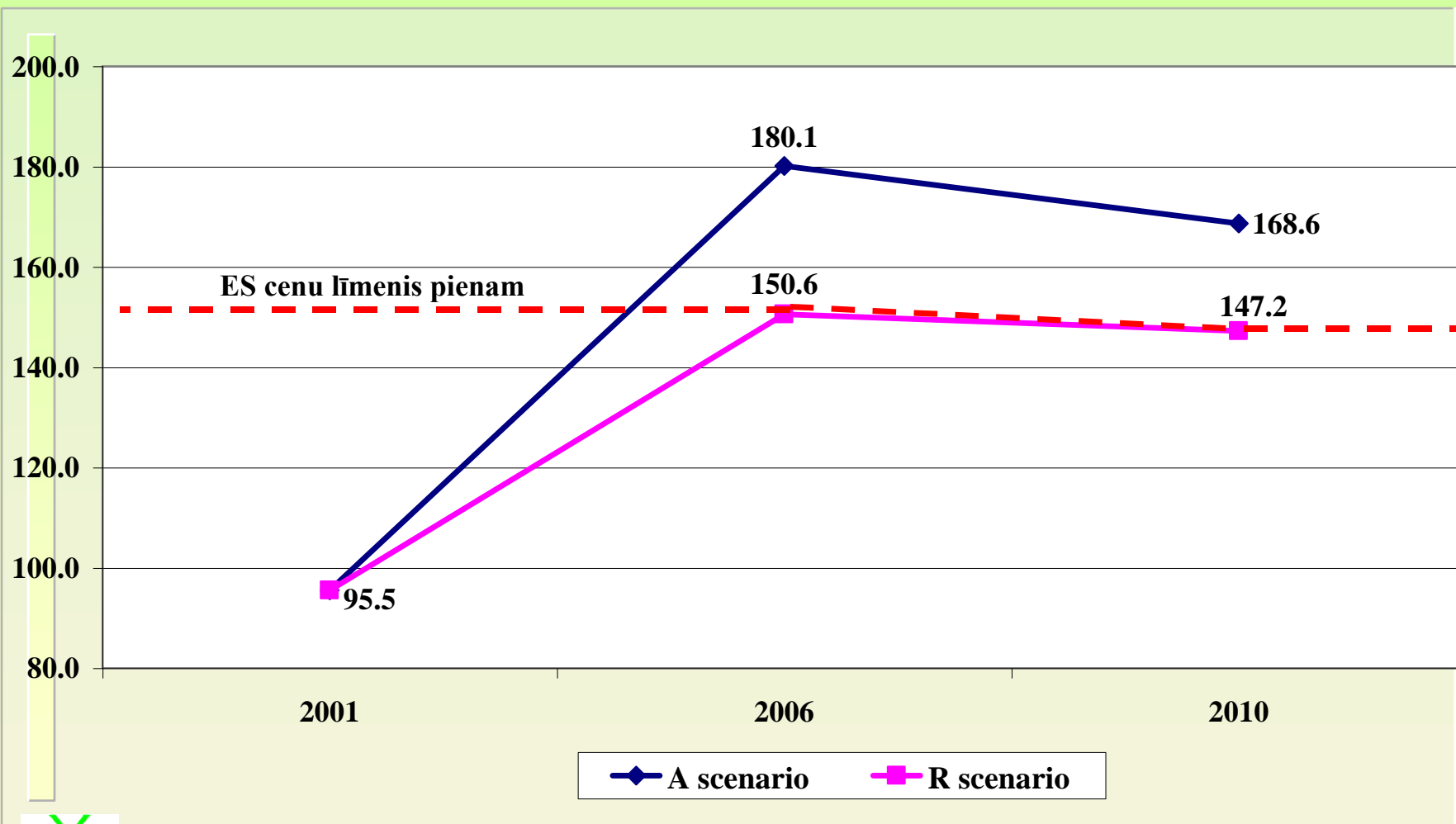

Avots: pēc LVAEI aprēķiniem

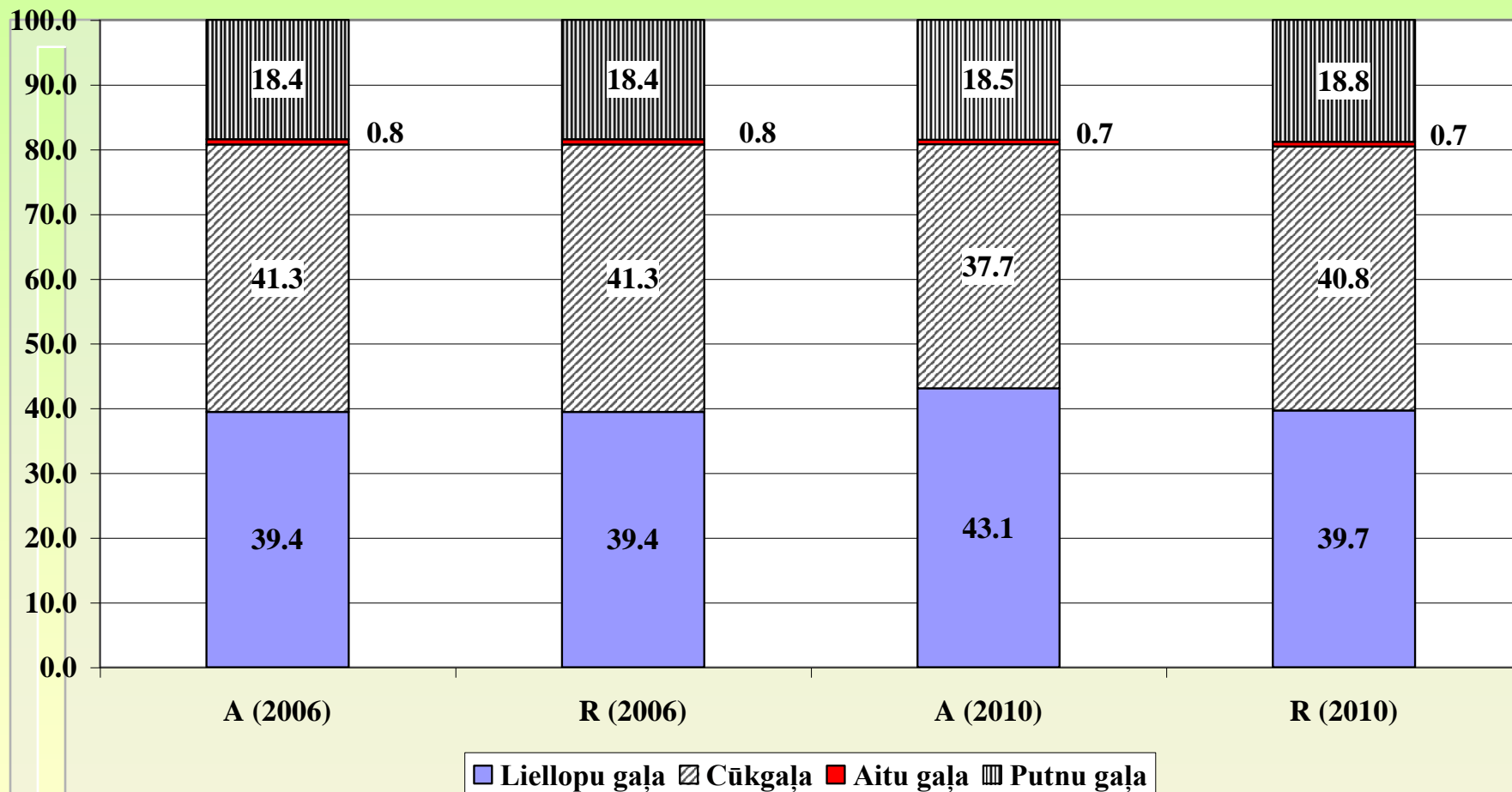
Strukturālās pārmaiņas Latvijas lauksaimniecības sektorā 2006. un 2010.gadā, %

Piena iepirkuma cenas pārmaiņas Latvijā 2006. un 2010.gadā pēc iestāšanās ES, Ls/t

Strukturālās pārmaiņas Latvijas gaļas sektorā 2006. un 2010.gadā, %

Labklājības radītāju novirze R scenārijā pret A scenāriju, mln Ls

Rādītājs	2006.	2010.
Ražotāju ieguvums	-16.7	-13.2
Patērētāju ieguvums	20	14.3
Budžeta izdevumi	-3.4	0.86
Kopējais reformas efekts	-0.1	1.96

Latvijas izvēles nākotnē

- Cik lielā mērā maksāt TM ražotājiem no valsts budžeta?
- Kādu shēmu izvēlēties VPM īstenošanai?
- Kad ieviest VSM shēmu?
- Cik lielā mērā atdalīt TM no ražošanas?

KLP reformas ietekme uz Latvijas lauksaimniecību: secinājumi

□ Cenas:

Vienlaikus ar ES cenu samazinājumu piena sektorā, Latvijā piena cenas pakāpeniski pieaugs kopā ar piena kvalitātes uzlabošanos;

□ TM atdalīšana no ražošanas:

Grūti novērtējams, bet, neapšaubāmi, pakāpeniski novedīs pie strukturālām pārmaiņām visā lauksaimniecības sektorā. Lauksaimnieki varēs brīvi izvēlēties savu ražošanas stratēģiju atbilstoši tirgus vajadzībām;

KLP reformas ietekme uz Latvijas lauksaimniecību: secinājumi

□ Modulācija (Lauku atbalsta pasākumu papildus finansēšana):

Tiks uzsākta tikai pēc 2012.gada un attieksies uz saimniecībām, kuru kopējais TM apjoms pārsniegs EUR 5000 (Ls 3290).

□ Vides un kvalitātes prasību ievērošana (Cross Compliance):

Obligāta prasība TM saņemšanai, kas stāsies spēkā ar VSM ieviešanu.

Veiksmi Jums un mums!!!!!!

